

susret u ulici kestenova

(šehererezad ili igre odbijenog tv scenaria)

mihajlo pantić

...moram nastaviti, ne mogu da nastavim, nastaviću. Dan je letnji, davolski sparjan i dug, ustao sam rano i odmah, ravno u mašinu, istresao svoju dnevnu kolicinu ocaja. Prekucao sam priču »Vilma Gojić osvaja San Remo«, napisao pričak knjige Božidara Koprivice Borhes i Maradona, potom sam se sjuri do samoposluge, pripremio ručak, jeo, čitao Bartelmejeva Očaravanja i Cegecovu Eros – Europa – Arafat, razmišljao o odbijenom TV scenariju. Noć se spustila neprmetno, grad je krkla, izashašao sam da prošetam njegovim prljavim ulicama, vлага je metastazirala po okolnim trošnim fasadama, vratilo sam se u stan i dugu sedeo u mraku. Čekao sam da posle ponoci (jer sam na vrhu solitera i pritisak je slab) konačno dode voda. Najzad, uronio sam pod mlinativi, mlaki mlaz tuša; u ušima mi je zujala gusto nabienna dosada. Dok sam se brisao polumokrim frotirom (misleći kako bi bilo dobro da još jednom pogledam odbijeni sinopsis) tišinu je razbio zvuk telefona. (Kasno noću, kada sve utihne, svaki usamljeni šum pojačava se nekoliko puta. Ponekad, tako, čujem vlastito srce.) Podigao sam slušalicu. Dočekao me njen glas sa koji više ne znam da li ga volim ili mrzim:

– Zdravo, šta si radio danas?
– Sredinu zbirku salveta, popunjavao Loto, gledao TV...
– Foliraš, pisao si priče.
– Ništa povezano, odsustvo čvrste dramaturgije, samo sam beležio fragmente.
– Da čujem nešto.
– Ako hoćeš.
– Hoću.
– U redu. Prostor zbivanja je neki novobogradski blok, početkom 70-tih. Prazan, veliki betonski prostor između zgrada i na njemu košarkaški igrašte. Grupa mladića igra basket. Najmladi medju njima, još uvek dečak, nekako je najveštiji. Iako je niži i slabiji od ostalih, spremno provlači loptu. Njegova ekipa glatko dobija. Jedan od protivnika, iznerviran, pri kraju već izgubljene partie, udara ga posred lica. Njegov saigrač ga štiti, izbjiga tuča. Dva mladića (saigrač i onaj koji je udario dečaka) tuku se nemilosrdno, do krv, i dečak počinje da pliče. U predahu između udaraca okrenut je prema njemu i kada mu vide suze (razbijeni arkada i oguljenih pesnica), prasnu u smeh... Da citam dalje...

– Nije loše, mada je pomalo mučno. Šta je bilo dalje?

– Otišli su da speru krv i suze i da nastave igru.

– Ne mislim šta je bilo dalje u priči, već što je stvarno bilo dalje, gde su sada ti ljudi...

– Više ih nema. Onaj koji me udario (treba li uopšte da kažem da sam ja dečak) poginuo je pre nekoliko godina, takođe u tuči, na jednom od savskih splavovaca. Dobio je udarac gvozdenom šipkom u potiljak.

– A drugi, tvoj saigrač?

– Pre neki dan sreću sam četvrtog iz igre, njega do sada nismo pomenuli. Pitam ga kuda ide. Na sahranu – kaže – R. je umro od leuke mijie. Ostali smo nas dvojica, on da priča, ja da pišem.

– Misliš li da si izabran?

– Pa, moglo bi se tako reći. U stvari, verujem da jesam.

– Imate vrlo visoko mišljenje o sebi, mlađi gospodine. Da li ste ikada ševili preko telefona?

– Svakako. Ali više volim uživo.

– Reci mi nešto bezobrazno.

– Znam priču o tri praseta.

– Dolazim – kaže, i spusti slušalicu.

Pola sata kasnije čujem kako se kabina lifta zaustavlja na mom spratu. Ulazi i već sa vrata govori:

– Da saslušamo, najzad, tu priču o tri praseta.

Počinjem odmah, iz dah, kao sprinter ulepčem u pucanj. Govorim napamet, po sećanju,

ali sigurnim glasom glumca na generalnoj probi:

Jedna je stara krmača imala tri praseta. Kako u kući nije bilo dovoljno hrane ona pošla je decu u svet, trbuhom za kruhom.

Prvo prase napusti svoj rodni dom i sretni čoveka sa svenjem slame.

– Molim te, čoveče, daj mi tu slamu da od nje sagradim kuću – zamoli prasati.

Čovek mu dade slamu i on sagradi kuću.

Ali, čim kuća bi gotova, na vrata pokuca vuk i reče: – Prasence, prasence, pusti me unutra.

– Ne, ne i ne, neću te pustiti – odgovori mu mali prasac.

– Onda ču ja – reče vuk – duvati i oduvati twoju kuću.

I vuk tako učini. Oduva kuću, zgrabi prase i poždere ga.

Drugo prase sretni čoveka s naramkom drva.

– Molim te, čoveče, daj mi ta drva da sagradim kuću – zamoli prase.

Čovek mu dade drva i ono sagradi kuću.

Ali, opet dode vuk, pokuca na vrata i reče:

– Prase, moje ljubiljeno prase, pusti me unutra.

– Nikako te neću pustiti – odgovori prase.

– Onda ču je duvati...

– Ej – kaže ona – do kada misliš takо? Pravim se da je nisam čuo. Nastavljam:

I vuk dune, sruši kuću, zgrabi i proždre prase.

Treće prase sretni čoveka sa tovarom opeka i reče: – Molim te, čoveče, daj mi te opeke da sazidam kuću.

Čovek mu dade opeke i ono sazida kuću. Uto dode vuk i povika:

– Prase, moje najdraže prase, pusti me unutra.

– U redu, u redu, puštam te unutra, vidim da znaš priču – viče, stavljajući mi ruku na usta.

Otvaram bocu, pijemo i znojimo se. Dole, ispod nas, grad se, u sparnoj letnjoj noći (nešto kao u filmu Telesna strast), pretvara u plazmu. Ostajemo da lebdimo u vazduhu, zatvoreni u krletci na sedamnaestom spratu, dok izmenjujemo pljuvačku i njen glatki trbuh klizi iz mojih ruku...

(REZ br. 1. Izvinjavamo se zbog tehničkog kvara na traci.)

Ne znam kada sam prvi put u sebi otkrio igru paraleizma, osećanje da odmah tu, pored stvari koju vidim (i koju mogu opipati) postoji i ne-stvar. Isto važi za sve što sam radio i što radim, iracionalno je tido da se pretvorim u racionalno, postojeće da otpituje u nepostojanje... Ono što mi je u jednom času bilo prozirno jasno, konačno i (činilo mi se) zauvek utvrđeno, već u sledećem trenutku rastakalo se i gubilo svoje ivice, da bi mi, umesto njih, mutne prestate postajale razumljive. Od tada (od kada?) vreme mi protiče u neprestanom uporedivanju...

Ležimo i osluškujemo vlastito disanje. U polunraku znoj se mutno presijava.

– Kada ćeš već jednom prestati da me zloupotrebljavaš u svojim pričama?

Cutim. Mrzi me da joj uvek iznova objašnjavam kako ona (sa kojom se tucam) i ona (o kojoj govorim) nisu iste, mada su, priznajem, u izvesnom smislu paralelne.

– Ma, svi ste vi isti – kaže ona. (Gospode, ova rečenica je neizbežna).

– Koji to mi? (Isprijem gutljaj i vatru sklizne u utrobu).

– Pa vi, pesnici, umišljeni tipovi. Gola depresija, haos u glavi. Zašto ne pišeš tako da vas svako razume. Zašto uopšte pišeš?

– Molim lepo – kažem – mislim da smo za noćas završili našu priču.

– Nipošto – kaže ona – već se dugo spremaš da ti to sručim u lice.

– Izvoli.

– Ništa ne izmišljam. Imam egzaktne dokaze. Eg-zak-tne. (Važno podigne prst. I pogled.) – Slušaj šta sam pronašla u današnjim novinama,

– Da čujem.

– Pesnici 35 puta češće nego obični ljudi traže lekarsku pomoć zbog ozbiljnih poremećaja u ponašanju, zaključio je američki profesor psihijatrije dr Kay Jamison. Od 20 pesnika petoro ih je patilo od takozvanih manjkalnih depresija da je najmanje jedanput zbog toga bilo smešteno u bolnicu, a u istoj grupi pesnika dvanaestoro ih je više puta ambulantno lečeno, zbog različitih manjaka i depresija. Ti su podaci naveli Jamisona na zaključak da su pesnici ti koji pate od najtežih oblika poremećaja ponašanja...

– Hvala lepo, to za mene ne važi.

– Kako to misliš?

– Prvo i prvo, ja nisam pesnik...

– Sve je to isto...

– ...ja nisam pesnik, a drugo, sasvim sam mentalno zdrav. Služio sam vojsku, umalo da dobijem i značku. »Primeran vojnik,« čak sam povremeno držao i predavanja iz DPV.

– Budalo.

– Molim?

– Budalo. Životinjo.

Nemam šta da kažem. Strusim u sebe novu dozu i prosledim joj bocu. Opasno se približavamo njenom dnu.

Cutimo. Oko nas je grobna tišina. Kao da smo sedamnaest spratova ispod zemlje. Vreme je da predemo na drugi deo priče o tri praseta.

(Rez br. 2. Opet je u pitanju kvalitet trake. Močno oko cenzora uvek učini da kasapljene scene doživimo kao tehničku slučajnost.)

– Ti zaista misliš da to što piščas nešto vredi?

– Nisam baš siguran.

– Dobro, nemoj da se ljutiš, možda sam bila malo gruba. Hajde, procitaj nešto.

Sa stole uzimam tek raspakovani, nedavno objavljen zbornik radova. »Pisci o životinjama« (urednik: S. Ugricic) i čitam svoj prilog. O čemu, uostalom (mislim za sebe, ali ne govorim), životinja može govoriti dō o životinjama.

– Da čujem naslov – gotovo da nareduje.

– Naslov? U redu. »Rat babuški i štuka.«

– To mi ništa ne govori.

– Pa, dobro, da čitam ili da ne čitam?

– Čitaj.

– Čitam.

Ovovekovna replika na Homerov Boj žaba i miševa mogao bi biti [nikada napisan] spev Rat babuški i štuka. Ali, ko danas ima vremena za čitanje spevova? Zato, evo samo činjenica, čiji bi bizarni »ukrštač« (kako bi rekao Laza K.) mogao biti smatrani sinopsisom epa o te dve, tako različite ribe naših nizijskih voda.

O štuki se sve zna. Taj savršeni, zaslepljeni ubica, star kao kopno, tvorac je lepote zločina. Njeno telo je čisti, apstraktini Oblik.

A babuška? O njoj postoji više apokrifa, nego proverenih podataka. Reč je o -korovskoj- ribi iz porodice šarana (lat. Cyprinidae) koja je u ovdašnje vekove dospela pre dvadesetak godina -vestackom introdukcijom – kako bi to rekli ihtiozofi. Da bi se sprecilo zatravljenje tada izgrađenih velikih sistema za navodnjavanje iz Azije su uvezene dve vrste industrijskih riba, biljodata (amur, tolstolobik), a sa njim se prokrjumcarila i babuška, da bi za godinu-dve doživela pravu -eksploziju života-. Po nekim mišljenjima babuška uopšte nije autohton riba, već je mutant zlatne ribice koja je, pre nekoliko hiljada godina, iz bazena mandarininskih vrtova, dospela u prirodu, prilagodila se i počela da dominira. (Pre nešto više od sto godina u Evropi se nešto slično dogodilo i sa sunčanim karašem – akvarijumska ribica, slučajno ispuštena u neko jezero, za jedan vek gusto je naselila svaku, pa i najmanju baru starog kontinenta).

Prepuna kostiju, ne baš ukusnog mesa, bez trofejne vrednosti, babuška je, ipak, postala najučestalija sportska riba, kako zbog brojnosti, tako i zbog izuzetne borbenosti na udici. Jede sve, pa i ikru i mlađ drugih riba. Dok populacije ostalih vrsta opadaju, babuškina metastazira, zbog njenе prirodne sposobnosti da se mresti sa svim drugim sarsanskim ribama. Iz oplodene ikre, međutim, ne razvijaju se bastardi, već klonovi — nove, male babuške, sve ženke. Preživi svaku posast, nedostatak hrane i kiseonika, zatrovani vodu, čak i sušu. Negde u močvari, na ivici grada, pre nekoliko godina, gazio sam po dnu isušene bare, tražeći u blatu pijavice, čikove i ritske gliste. U otisku čizme nekog mog prethodnika, u kojem se zadralo ne više od dva-tri litra vode, sa ledima iznad površine, plivale su tri babuške. I među njima jedna mala štuka, koja im je, da bi preživela, grizala repove... Štuke proždiru babuške, ali se demon njihove vrste na to ne obazire; štuke su nezasitne, ali se babuške razmnožavaju brzom koja nadilazi svaku geometriju.

U stvari, znam zbog čega nije moguće napisati spev Rat babuški i štuka. Jednostavno, taj rat je beskonačan.

Kraj. Ne očekujem bilo kakvu reakciju. (Šta ona zna o Homeru, ihtiologiji, metaprozi, gineziji...) I zato me njen glas iznenaduje:

— Zeliš li da nastavimo svadu?

Pogled mi pade na njenu opruženu nogu preko koje je plakta nemarno prebačena.

— Pa, ne bih baš sada — kažem i zavučem se ispod pokrivača.

(Rez br. 3. Objašnjenje komisije za pregled ponudenog materijala. Zbog pornografskih, tačnije, sodomskih sekvensi, koje se smatraju krajnjim nepodobnim za prikazivanje pred TV-auditorijumom, preporučujemo da se svi odeljci sa erotskim sadržajem, bez obzira o kakvom intenzitetu je reč, izbace iz osnovnog teksta. Dramski program naše kuće mora voditi računa o porodičnoj atmosferi — unutar koje se naše emisije mahom primaju — i o generacijskim razlikama. Drugim rečima, TV mora poštovati osnovne moralne kategorije i vrednosti, pa se emisije moraju koncipovati tako da zadovolje paralelnost raznolikih estetskih zahteva i neutralni različitost generacijskih ukusa).

Izvlačim se ispod čaršava. Palim televizor. Noćni program je u toku. Blondi pева Parallel lines. Negde je oko četiri sata ujutro ali kroz otvorene prozore svežina još uvek ne dopire.

— Dobro, zašto uopšte pišeš?

— Otkud ti to pitanje?

— Ne volim one koji mi na pitanje odgovaraju pitanjem. Ali, svejedno. Gledam te kako stalno nešto izmišljаш, dodajes i oduzimas, plešeš i paraš, i blebečeš kao kakva muška Seherzada, mada ti niko ne preti.

— Savršeno, ovo si rekla u stilu najboljeg kritičara. Nortrop Fraj u sukni.

— Još jedan tašti pisac koji umne sveumu da se podsmehne. Svemu, osim sebi. Uzgred, tvoje erotске aluzije su sasvim neduhovite. Gde je odgovor na moje pitanje? Nemoj mi samo reći da nikada nisi razmišljao o tome zašto pišeš.

— Naravno da sam razmišljao...

— I?

— Nemam dovoljno dobar odgovor.

— Pišeš i tražiš?

— Tako nekako.

— Dosada?

— Svakako. U vrlo pristojnim količinama.

— Nezadovoljan?

— Povremeno.

— Seksualno ospesnut?

— Delimično. Ej, setio sam se nečega. Da ti pročitam.

Lako pronalazim išečak iz nekih novina.

Evo što piše:

Epipatski i kineski stručnjaci za folklor nacini su u Kairu i Pekingu, simultanom akcijom, novu verziju 1001 noći. Nova verzija je očišćena od bilo kakvih seksualnih aluzija. Odлуčku je doneta dekretom egipatske vlade kojim je ta knjiga morala biti temeljno preuređena, »budući da se radi o delu koje svojim sadržajem, odnosno, seksualnim nabojem, uspaljuje maštlu kako mladih, tako i starih čitalaca. Policia za zaštitu moralu je prethodno zaplenila sve stare primerke knjige iz knjižare, štamparija i biblioteka, upozoravajući pojedince koji je imaju u privatnom vlasništvu da je njen pozajmljivanje nemoralno i kažnjivo. Us-

koro se očekuje pojava novog, preuređenog izdanja. Potpuno bezopasno za decu i odrasle.

— Zanimljivo. Kako tumačiš taj slučaj?

— Čista kastracija umetnosti.

— Moguće. Znači li to da je pisanje zamena za erotski čin?

— Ne bih bio sasvim siguran.

— Ili je reč o načinu popunjavanja vremena između dva takvaka čina?

— To bi, možda, bio odgovor na pitanje koje si mi postavila. (Hteo bih da joj kažem da čitajući hoću da je nagradim sa felatio, ali mi se to cini suviše banalnim. Ili vulgarnim. Najzad, posle te reći preti Rez br. 4.)

— Da li si ikada napisao neku pravu priču?

— Ili misliš da su sve tvoje priče prave?

— Odgovor na tvoje prvo pitanje je potvrđan, što važi i u drugom slučaju. Tu skoro završio sam jednu fantastičku skasku, za časopis Polja. (urednik V. Sekspir — Petrinović.)

— Da čujemo — kaže, spuštajući se, poloubućena (u moju potkošulju) na tepih, spremna da pažljivo sluša.

Oklevam, da bih ostavio što bolji utisak:

— Ništa posebno, trula fantastika.

— Naslov?

— Još se nisam odlučio. Nešto kao Tražeći ulicu kestenova.

— M-m — kaže kao da proba ukus reči na nepcima. — Ne zvuči loše. Slušam.

Prilazim stolu, preturam po papirima i najzad uzimam dva lista. Ona isčeke je, nemo.

Nakašjem se, udahnem malo toplog, gnjevacavog vazduha, ugasmim TV, i počnem:

Mislim da je u pitanju neki lučki grad, na severu zemlje, skutren uz sivo, prijavo more, sa raskrastanim fasadama građevina i strmim ulicama, nad kojim kiša danima depresivno sluzi. Doputovao sam iznenada, sa anonimnim pismom u rukama, u kojem je bila priložena samo adresa i zahtev [čijem bespovrtnom tonu nisam mogao odoleti] da se tačno odredi noga dana na nju javim. Tumarajući kroz bezbroj prolaza i preko gotovo okomiti stepenica najzad sam pronasao kuću koju sam jednom, pre mnogo godina, sanjao. Stupio sam, bez kućanja, u dugi, slabo osvetljeni hodnik, na čijem kraju sam sišao u veliku, hladnu podrumsku prostoriju sa nevidljivim izvorom svetlosti. Za stolom, ledima okrenute naspram najudaljenijeg zida, sedele su tri starice. Prišao sam i pružio im pismo. Nešto su mi gorovile ali ih nisam razumeo. Jedna od njih pružila mi je mapu na pergamentu. Haos izohipsa, oznake ruševina, kapilari puteva i vodotoka, zelenilo šuma i močvara, sivilo pustinje i velikim krstom obeleženo mesto mog cilja. Najzad je starica u sredini progovorila razumljivim glasom: »Mapa nije precizna ali pomoću nje ipak ne možete zalutiti. Tražite 'Ulicu kestenova'. Tamo ćete saznati sve ostalo.«

Na put krećem sledećeg jutra, u razdaranje. Hladna, llijagava, tek porodenja svetlosna masa lebdi nad svodom, u glurom prostoru. Odmičem napuštenim, grbavim putem koji se, kao na takvom crtežu, završava tamo, negde na horizontu. Pod nogama mi gasne prašina. Treba misliti o telu, kazem sam sebi, osetiti vlastito rebro. Sve je izvan mene, čak i smrt [i onaj drugi, koji sam ja]; ono što mi ostaje jeste moje bezimeno telo, kost, prsti, srce. Grad je već daleko iza mene, skrećem sa staze, ne želim bilo koga da sretnem. Nastavljam preko polja, kroz korovi i čkalj, prema crnoj zavesi šume. Sanjao sam neku vlažnu, uspravnu, tamnu šumu, sa gljivama na prastarim, polutrljim, oborenim stablima, i krikovima nevidljivih zveri i ptica. Stojim na proplanku obasjan kosim zracima svetlosti koji probijaju guste, visoke krošnje ponad moje glave i ne mogu da se setim sopstvenog imena...

A potom, kroz noć, uz neosvetljenu, uskotračnu prugu, preko natruljih mostova ispod kojih protiče crna, bešuma voda. U mraku svetlujući obrisi dalekog brda, i senka građevine na njegovom vrhu. Tuneli. Silazim u dolinu. Zemlja je močvarna. Malarična. Opušten sam i blag. Osećam kako se menjam. Obuzima me (do bola) neka bezrazložna tuga i nisam siguran da li sam to ja. Slutim da će se na kraju putu izgubiti negde u obrisima pejsaža, tamo gde se nebo i zemlja spajaju u tanku, drhtavu liniju.

Spavam u nekoj napuštenoj pojati koja zaudara na konjski znoj i mokraču. Ujutru prela-

zim reku. Razliva se u polju. Lovim pastrmke. Putevi su obrasli, nikuda ne vode, i po prvi put sam prinudjen da gledam u mapu. Opet se približavam pruzi i na jednoj usputnoj stanicu sačekujem voz. Počinje kiša, i prati me tokom celog puta, sve jača što sve više odmicem. Predeo kojim putujemo (odnekud poznat) sav je pod vodom, pramenje magle lebdi nad opustelim mestima koja promiču kroz pokretni ram prozora. Vetar se cepa u krpe. Putnici su sasvim retki, govore kvrgavim, grlenim jezikom starica. Osipala se. Najzad ostajem sam. Silazim na poslednjoj stanicu (vidim, pruga se tu završava, voz se odmah vraća natrag). Polako se penjem prema gradevini na vrhu brda. Izbijam na visoravan i koračam prema velikoj kapiji. Teškim, zardalim zvečirom udaram o dveri. Otvara mi jedna od starica. Savršeno razumem njen jezik. Iza njenih leda nema dvorišta, svi zidovi gradevine, osim pročelja i kapije, srušeni su. Kapija je ulaz u polje, u drugi drvoređ kestenova. Pitam: »Da li je ovo 'Ulica kestenova'«.

— Kaže starica — na dobrom ste putu, samo produžite. »Hvala.« — odgovaram — ali, nije mi jasno zašto se ovaj drvoređ zove ulica, kada nigde nema kuću koje bi se oko nje sklapale. »Nekada su postojale. Stanovnici su pomrli da neke nepoznate bolesti i vremenom je sve srušeno.« — Kao u legendi o gralu. »Upravo tako.« — kaže starica — »ostali su samo kestenovi, i naziv ulice. Izusti: »zbogom« i nestane.«

Hodam kroz gusti tunel stabala. Amnezija lagano beli moju svest. Sabiram se u jednu tačku, koračam, priznajem samo trenutak u kojem jesam. I ništa izvan toga. Okolo su ruševine. Podižem glavu i kroz trepavice vidim kako sam sebi dolazim u susret.

Ona sedi i netremice me posmatra:

— Divno — kaže — zašto uvek ne pišeš takve priče.

— Probaču, ne polazi mi uvek za rukom.

— Ne poznaješ dovoljno svet. Zbilja, šta je svet?

— Pojma nemam. Verovatno ono što svedeckovno prikazuju na TV-u.

— Sta ćeš raditi sutra — pita me dok mi prilazi, skidačujući moju potkošulju.

— Pisacu priču o simultanosti svega postojećeg, o tome kako mi se uvek, i uvek iznova, dogadjaju čudne stvari, kako mislim da sve što izgovorim zahteva i svoje poricanje, kako znam da uporedio sa nama traje jedan paralelni, nepoznati svet. Samo se u dobroj prići, ponekad i u dobrom tucanju, ti svetovi ukrštaju. Nervozan sam jer mi takva priča nikako ne polazi za rukom.

Sviće.

— Nemoj da se nerviraš — kaže — bolje se primakni.

(Najzad Rez br. 4. Potencijalni dramaturg i režiser pročitali su predloženi sinopsis i ustavili da bi zbog neprestane izmenje kadrova i ambijentne realizacije iziskivala materialna sredstva koja daleko prevazilaze predviđeni budžet, te zbog toga preporučuju Savetu Dramskog programa da se ovaj projekt odloži do neke bolje prilike.)

— Znaš li da su mi odbili scenario za TV dramu?

— Nisi mi rekao. Koji je razlog?

— Navodno, nedostatak novca. U stvari, kladim se da misle kako je po srediobično fragmentarizovano dubre. Uvek mi pričaju kako su zainteresovani za razumni eksperiment i složenu priču, ali mi neprestrano traže da zadovoljim tih nekoliko posranih konvencija. Publike, kao, nije dovoljno dorasla zahtevima teksta.

— Ona se polagaju sprema.

— Moram na posao — kaže — ako sam posle ovoga uopšte spremna za to.

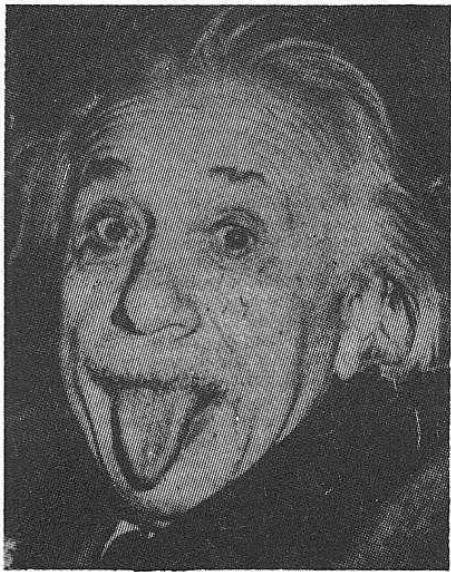
— Ostani još malo, imam nešto da ti pokazem.

— U redu, samo požuri.

— Nemoj da se oblačiš.

— Neću.

— Znaš li ovu sliku? (Vadim je iz knjige Vojislava Krausa, Kako napisati TV scenario — i pokazujem.)

— Cula sam za nju, ali je do sada nikada nisam videla.

— Mislim da je ta slika vrhunac njegove pojave i mišljenja. Okrenuo je svet naglavačke, sve je izrelativizovao, a onda hladno izjavio da je na kraju svega — Bog.

— Nisam znala.

— Svejedno — kažem dok se spuštam na kolena, razmićem joj noge i pristupam još jednoj zloupotrebi književnog jezika.

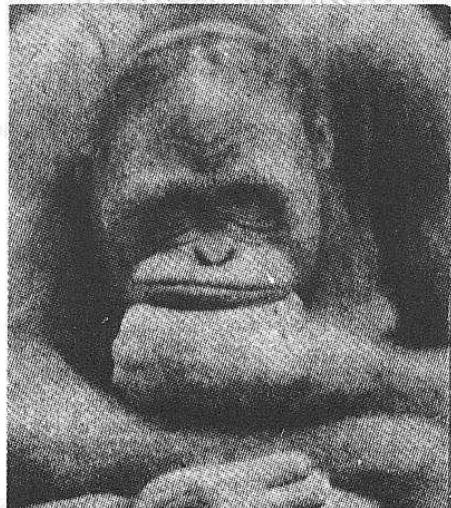
(Rez br. 5. Tročlana komisija Dramskog studija odbija rukopis zbog nedovoljno artikulisane radnje, nemoralnih sekvenci, klišetiziranih replika i mešanja različitih odlika teksta: statično — dinamično; vizuelno — nevizuelno; deskriptivno — narativno, koje se praktično ne mogu realizovati u TV mediju.)

— Hoće li tvoja sledeća priča biti o jeziku — pita me posle svega.

— Verovatno. (Mašim se za bocu da isprem usta. Prazna je.)

— U redu, ali gde je taj paralelizam o kojem neprestano pričaš?

— Izvoli — kažem, i dodam joj narednu sliku:

pred zoru, i pre

— Pisao si i o tome?

— Naravno — kažem. Za Pedu Dojčinovića, iz Vidika.

— Aha. (Klimne glavom kao da se u sve to razume. I kao da poznaje Pedu.) — Da čujem, ukoliko nije previše dugo.

Čitam neispavanim, napuklim glasom. Okolo tišina raste kao testo. Naslov: »Čovek koji nikada nije nosio čarape.«

— I sada, pri kraju milenijuma, može se reći — svet je zauvek bolestan od ozbiljnosti. Na ovoj tački u beskonacnom vremenu, koju bi nepravljivi materialisti nazvali »vrhuncem evolucije«, čovek, uprkos prividu progrusa, umoran od namrgodene, prazne ozbilnosti (ni

je li tu dom dosade, gluposti i agresije?) i ideja koje su hteli da menjaju svet, odnekud, odjednom, podseća na svog dalekog pretka.

A već je počeo sjajno. »Moramo priznati da za sada ne posedujemo nikakvu opštu teorijsku osnovu za fiziku, koja bi se mogla smatrati njenim logičnim temeljem.« — napisao je A. A. i isplazio jezik. (Zamišljam ga kako, u pohabanom kišnom mantili, odmice tunelom puste, vetrovite, predvečerne ulice, noseći u džepu svoj novi rukopis. Maločas mu je, na probi amaterskog akademskog orkestra, u kojem svira violinu, dok je neprestano ispadao iz ritma, violončelista rekao: »Stvar je u tome, gospodine Ajnstajn, što vi ne umete da brojte.«)

U meduvremenu, rečenica koja je govorila o relativnosti mogla je postati zakonom, samo da su je oni koji su dirigovali istorijom procitali. Ali nisu. (Zameni reči fizika bilo kojim drugim pojmom razumevala se sama po sebi.) Put je bio dalek, ljudi preozbiljni i tašti. Stigla je tragedija, potom groteska. Šteta, bilo je potrebno tako malo da se relativnost ozakoni — trebalo se, jednostavno, prepustiti igri i poverovati čoveku koji nikada nije nosio čarape.

Sada je zaista kraj. Vreme je isteklo. Ne znam više nijednu priču.

Ispraćam je pred zoru. Na povratku, u liftu, razmišljam o tome hoće li tek zasaden kestenov u mojoj ulici ikada postati drvoređ i, ako tako bude, hoću li dospeti da ga vidim. U stanu čujem kako se, sedamnaest spratova, niže, grad polagano budi. Pre nego što sam otišao na spavanje napisao sam još nekoliko rečenica:

Dok sam sklapao priču pitao sam se koliko je ljudi u svetu umiralo tog časa. Da li i vi, čitajući ovu rečenicu, razmišljate o tome, ukoliko ste, naravno, uopšte imali strpljenja da se do nje dokotrljate. Sada smo na mestima koja nam privremeno pripadaju — ja prepušten nerivozi pisanja, vi, sada i nikad više, smirenosti čitanja ovih redova. Udobnost topile sobe, meke papuče, muzika iz stišanog radija. Recimo: Debisi, Popodne jednog fauna. Spokoj lebdi u vazduhu, miriše na njeno neprisustvo. Ali, sve je privid, nikoga od nas neće mimoći grozna simultanost smrti. Kada ja budem umirao neko drugi će pisati svoju priču.

u slavu crvenokljunog boga

srdan v. tešin

•ŽAN GRENIJE, NAVODNI VUKODLAK•

Nemoj ići tim putem,

bici crn od vučje kože, od jurenja sa vukovima po izlasku i pred zalazak meseca ponедељком, petkom i subotom.

U vlasti sam Gospodina iz šume, ostaviće mi beleg na desnom oku i, umesto novca, lišće žalfije.

Ne idi tim putem,

ješću truplo beleg psa i piti mu krv iz lobanje. Na izvorištu Ptice reke obešćastiću Crnu haljinu.

Negde u pustaru proždraću Dete što samo čuva koze.

Povraćaču pasje šape i dečije šake:

Nemoj danas ići tom stazom, ako ćeš misliti na njega!

•LABUD•

Tvoj je jezik ružin pupoljak

ali ja nemam noža

dajem ti kišu

Ruka je tvoja mrtvi slap.

Kažem:

Nemam korale
samo kamen do kamena

Naučio si od bika divlje jaku
da bajalicom prizivaš snagu
ali ja sam koskoroba-labud
ružičastih nogu

Naučio si od trave da se poviješ
u struku

kad vrirsne suvi vetrar
ali još ne znaš da dozivaš kišu

dajem ti kišu suza

Naučio si od Prvog kamena da čutiš
ali ja sam od korala i kameleona
učila da živim

Ako želiš biću kamen

Za sedam porodaja i sedam samrtnih
ropaca
idem ispred tvog zla

Tvoj sam ditirambo

Ispovana u slavu crvenokljunog Boga

Kažem:

Ja sam labud-devica
ružičastih nogu

•NEKI POKOJNIK•

ono što smo

jesenjas zarekli

zemlji preko pruge

kljija

ja
iz rovite zemlje
dlanove zelene đizem
izvrnute nebun

kiše porane —
ispalješ se

onda zajutri suša

i bes zagrmi

barjadi crni

podu li litje

— i poj dodela

smeđu bezemljaša

uplenut u korenje

zavam iz svoje rupe

na kiselu tišinu

tude kajsije

počinju dožinjati kiše

u sam smiraj dana

vodnim dlanove

spržene izvrnutim nebom

iz rovite zemlje ozivljen

izlazim bez mesa

na kišu